

žijo enakim smotrom. Apelira se na vsa društva brez razlike stanovske in strankarske smeri, ki so se posvetila negovanju mladine ali sodelujejo pri telesni krepitevi mladine, na vse prijatelje mladine, zlasti na bivše častnike in na učiteljsvo, da se strnejo ter se zavzamejo za splošno vojaško predizobrazbo mladine. Pri vseh vajah se bo pazilo na to, da se bo pospeševal telesni razvoj ter se preprečilo vse, kar bi moglo škodovati zdravju.

Tudi oblasti dobe tozadevna navodila, zakaj njim pripade naloga, da prebivalstvo pouče o veliki koristi take predpriprave tako za splošnost kakor za vsakega posameznika in da po svojih močeh podpirajo vsa stremjenja v ta namen. S skupnim delom vseh se lahko udejstvi že pred sto leti po Frideriku Ludoviku Jahnu spoznana resnica, da naj se razen vzgoje za duševno delovanje in za poklic doma in v šoli posveti posebna skrb še telesni okrepitvi mladine, da se vzgojijo mladeniči v polnovredne in za branbo sposobne moške, ki jim ne bo težko, braniti rodno grudo iz lastne moči in z radostjo proti vsakemu sovražniku.

Naučni minister je na podlagi ugodnih izkušenj, ki jih je dobil na polju pospeševanja telesne izobrazbe moške šolske mladine, izdal na vse deželne šolske oblasti odlok, po katerem se vse do sedaj za okrepitev šolske mladine obstoječe naprave izpopolnijo ter se tesno spojijo z vojaško predpripravo mladeničev.

V ministerialnem odloku se opozarja na to, da daje že pouk po sedanjem učnem načrtu pri posameznih predmetih možnost, da se šolski mladeniči pojasnjujejo vojaške naprave in vojno-zgodovinski dogodki. Šolska mladina bo tako pojasnila zlasti v sedanjem vojnem času sprejemala z velikim zanimanjem.

Pri telesnem izobrazovanju šolske mladine, zlasti v višjih razredih, naj se pridno in s posebnim ozirom na vojaške oblike goje mladinske igre pod milim nebom, četudi ni treba, da so obvezne. Za večje vaje, ki se jih od 13. leta naprej lahko udeležujejo učenci tudi več zavodov skupaj, naj se razen za to odločenih prostih dopoldnevov posveti še en celi prosti dan v mesecu. Vaje naj se raztezajo na pohode, na vojni službi odgovarjajoče vaje itd.; orožje se seveda pri tem na noben način ne sme uporabljati. K strelskim vajam naj bodo pripuščeni učenci vseh gornjih razredov. Borenje, plavanje, veslanje in slične vaje se nujno priporočajo.

Odlok pozivlja deželne šolske oblasti, da ukrenejo vse potrebno, da se bodo vse te vaje na srednjih šolah in na sličnih učnih zavodih gojile kar najintenzivneje, da se bo ugodni letni čas uporabljal za telovadbo pod milim nebom ter se bo na ta način zrelejšim mladeničem brez prikrajšanja duševni izobrazbi posvečenega učnega časa nudila prilika, da se bodo lahko primerno telesno izvežbali, kar jim bo pri poznejšem izpolnjevanju zakonite brambne dolžnosti v veliko korist.

Kol se bliža zaključek šolskega leta ter bo učencem zlasti večjih mest tekom letošnjih počitnic zaradi vojnega stanja jedva mogoče, vsaj v tem obsegu ne kakor sicer, da bi se podali na deželo, pozivlja ministerialni odlok deželne šolske oblasti, da priredijo povsod, kjer to starši žele in kjer se to izvesti da, pod vodstvom učiteljev dnevne izlete učencev, ki naj se spojijo z igrami pod milim nebom in eventualnimi predavanji.

Književnost.

»Popotnik«. Vsebina 3. številke: 1. Anton Kosi: Sedanja vojna in ljudska šola. 2. Pavel Flerč: Iz moderne metodike. 3. S. V.: Šola v boju proti alkoholu. 4. Dr. Ivan Lah: Pater Hipolit in njegov »Orbis pictus«. 5. Sirius Mir: Utrinki iz raznih svetov vzgoje. 6. Iz šolskega dela: Vojna kronika v šoli. Sličice iz šole in zunaj šole. 7. Exel: Metodiske izjeme iz računstva. 7. Slovstvo: Ocene 138. — Književne novice 142. — Časopisni vpogled 143. 8. Razgled: Kultura 145. — Šolstvo 147. — To in ono 148.

»Zvonček«. Vsebina 6. številke: 1. Fran Žgur: Pomladanska. Pesem. 2. Antonija Germkova: Majniški izlet. Povest. 3. Fran Žgur: Spomladi. Pesem. 4. M. K.: Kralj Matjaž. Povest. 5. Josip Kralj: Pesem o zvončku. Davorinov: Maj je odšel. Pesmi. 6. Fr. Rojč: Jutranjica. Jan Reginov: Vlakov pisk. Andrej Rapè: Jutranjica. Pesmi. 7. Pastirček. Pesem s podobom. 8. Sven Hedin — F. Palnak: Za morjem. Povest. 9. Poletno bivališče turškega sultana. Podoba. 10. Le urno dvigajte pete, iz šole zdaj domov gredite! Podoba. 11. Cveticomirski: Golobček. Povest. 12. Davorinov: Jutro v polju. Davorinov: Vse povsod je bojni krik. Pesmi. 13. Pouk in

zabava: Geometriška naloga. — Rešitev demanta v peti številki. — Rešilci. — Prestolonaslednik Karel Franc Jožef v Pulju. — Pes je rešil življenje. — Pogreb 10letnega junaka. — Ranjeni poljski dijak. — »Roko naj mi prinese!« — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Kotičkove risbe.

»Zvonček«. Vsebina 7. številke: 1. Jos. Vandot: Deveta kraljična. Pesem. 2. Andrej Rapè: Pričakanje. Drago Širok: Huda ura. Pesmi. 3. Ivo Trošt: Oba noska. Povest. 4. Podmorski čoln. Slika. 5. Jos. Vandot: Zvezda. Pesem. 6. Simon Palček: Veselje mladih dni. Pesem s podobom. 7. Sven Hedin — F. Palnak: Za morjem. Povest. 8. Indijančeva glava. Podoba. 9. Melkodlačka - Tihotačka - Mesojedka-Sladkosnedka. Podoba. 10. Cveticomirski: Jagnje. Povest. 11. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rešitev geometriške naloge v šesti številki. — Rešilci. — Vrtnar, čebele in gosence. — Vojna v kraljestvu živali. — 1.250.000 knjig za vojake. — Delo za »Rdeči križ«. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Srednješolske vesti.

Iz Opatije poročajo: Ker je bila pri zadnjem pregledovanju večina profesorjev potrjena v vojake, so tukajšnjo višjo hrvaško realno gimnazijo zaprli.

Osebnost iz Trsta. C. kr. deželni šolski nadzornik nemških šol dr. Robert Kauer se je zopet vrnil na svoje mesto in uraduje ob navadnih uradnih urah na namestništvu.

Odlikovanje. Profesor na mariborskem učiteljskem, zaslužni štajersko rodoljub dr. Ljudevit Pivko, nadporočnik črnovojniškega bataljona II./37, je bil za izredno hrabrost odlikovan z vojaškim zaslužnim križcem 3. razreda z vojno dekoracijo.

Padel je na severnem bojišču dr. F. Meingast, profesor na državni višji realni v Celovcu.

Uari je v Gradcu profesor na ljubljanski realni dr. Anton Heu.

V VI. činovni razred je Njeg. Veličanstvo uvrstilo ravnatelja ljubljanske obrtne šole Ivana Šubica.

Iz Celja. Početkom leta je štela naša slovenska gimnazija 193 učencev in 2 učenki; na koncu šolskega leta je ostalo še 167 učencev in 2 učenki. Učni uspeh je navzlic močnemu skrajšanju šolskega leta in težavam pri poučevanju (pouk se je vršil vedno le popoldne, od učiteljskega zborna so šli 4 gospodje k vojakom) prav poljen; z odliko je izdelalo 26 učencev in 1 učenka, nesposobnih je 26, ponavljalni izpit so dobili 4 učenci in neizprašana sta ostala 2 učenca.

Pouk na državnih srednjih šolah v Trstu. Kakor znano, je bil pouk na državnih srednjih šolah v Trstu po Binkoštih prekinjen. Sedaj se nadaljuje v ferialnem kurzu na realni v ulici Pasquale Besenghi, dnevno od 9. do 12. ure; dostopen je z dovoljenjem vodstva tudi gimnazijcem.

Na tržaški gimnaziji se je uvedel na prošnjo staršev ferialni pouk, in sicer vsak dan od 8.—10. dopoldne.

Matura v Mariboru. Pod predsedstvom ravnatelja dr. Tomiška je bil dne 12. pret. m. zrelostni izpit na tukajšnji gimnaziji. Udeležilo se ga je devet kandidatov in dve kandidatini. Trije kandidati so izvršili izpit z odliko, ostali pa z dobrim uspehom. Od teh pa jih je že 55 odšlo med letom v vojake. Dva sta se celo že vrnila ranjena z italijanskega bojišča: Alojzij Skuhala, ki se nahaja v mariborski bolnici, in Ivan Goršič, ki leži v Celovcu.

Dijaki pri mladi. Ravnateljstvo obrtne šole v Gjuru je v posebnih tečajih 22 gojencev teoretično izvežbalo, kako se ravna z matilnicami. Praktično so se gojenci izvežbali v tvornici Soma Kovacs. Nato so jih takoj sprejeli v službo veleposestniki iz okolice. Dajejo jim 100 kron mesečne plače in prosto oskrbo.

Islečni črnovojniki lahko dobe pravico enoletnih prostovoljcev, če so obiskovali vsaj šest razred kake srednje šole ali vsaj drugi letnik kakega učiteljskega. Prošnje je vložiti najkasneje sedem dni pred nastopom vojaške službe pri pristojnem dopolnilnem okrajnem poveljstvu.

Zaključek bosenskega veleizdajalskega procesa. Koresp. urad: Kot dodatek veleizdajalske sodne razprave Princip in tovariši se je izvedla te dni pred okrožnim sodiščem v Travniku glavna razprava proti 39 srednješolcem, ki so bili kot člani v službi velikosrbske propagande se nahajajoče organizacije srednješolcev obtoženi hudodelstva ali pregreška motenja javnega miru in reda. Razprava se je tako končala, da je bilo obsojenih 31 obtožencev v zapor ali v ječo od enega meseca do treh let. Osem obtožencev je bilo oproščenih.

Slovenski oddelek dijaške knjižnice na c. kr. državni realni v Trstu. Ker pošlje dijaška knjižnica v počitniškem tečaju v mnogo večjem obsegu nego navadno, ne zadošča že itak pičlo število slovenskih knjig. Zato se obrača vodstvo realke do slovenskega občinstva, v prvi vrsti pač do bivših učencev tega zavoda, s prošnjo, da bi darovali omenjeni knjižnici slovenske mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Cenjeni darovalci so naprošeni, da prinesejo ali sami knjige na realko (ul. Pasquale Besenghi) ali pa naznanijo svoj naslov.

Mestni deklški licej v Ljubljani. Ker so se šolski prostori v »Narodnem domu« odstopili vojaštvu, se je dne 26. maja na tem zavodu pouk končal in 29. maja razdelila izpričevala. Iz klasifikacije posnamemo, da je štel zavod koncem šolskega leta 1914/15 298 javnih učenk in 2 privatistki, 29 manj nego koncem šolskega leta 1913/14. Od teh ima 21% odliko, 2½% je neizprašanih, druge so sposobne da vstopijo v naslednji višji razred. Zrelostni izpiti so se vršili dne 31. maja, 1. junja, 2. junja in 4. junja. Izpit je delalo 40 učenk z naslednjim uspehom: Za zrele z odliko je proglašeni 12 maturantk, soglasno 19 maturantk in z večino glasov 9. — Izmed učiteljev je padel pri Wolezi Dolni profesor Josip Berce, profesorja dr. Rudolf Mole in dr. Janko Prêtrear sta mobilizirana od 1. avgusta l. l., dr. Pavel Pestotnik pa od 26. maja t. l. — Kdaj se prične prihodnje šolsko leto, se bo objavilo po časopisih.

Prepovedane slovenske čitanke. Hrvatski listi poročajo, da je naučno ministrstvo prepovedalo nadaljno rabo dosedanjih aprobiranih slovenskih čitank za srednje šole. Profesorji bodo prihodnje šolsko leto predavali o slovenski literaturi na podlagi cenzuriranih skript, ki jih morajo sestaviti preko počitnic.

Za srednješolce. Z Dunaja uradno razglašajo z dne 6. junija: Naučni minister je v neki odredbi, ki jo je izdal na vse deželne šolske oblasti, odredil, da smejo oni srednješolci, ki so podvrženi črnovojniškemu prebiranju in ki jim je bilo po šolski kvalifikaciji koncem šolskega leta 1914/15 dovoljen ponavljalni izpit, ali ki se jih je pri zrelostnem izpitu na pol leta reprobiralo, na prošnjo pripustiti takoj k ponavljalnemu izpitu, če dokažejo, da neposredno pričakujejo vpoklicanja k aktivnemu vojaškemu službovanju. Pod istimi pogoji se smejo tudi kandidati, zlasti eksterenisti, ki se hočejo prvič podvreči zrelostnemu izpitu, pripustiti takoj in tudi izven navadnih terminov k izpitu. Slične izjemne odredbe veljajo tudi za dijake drugih srednjih šol.

Odlikovanje. Nj. Veličanstvo cesar je podelil profesorju na državni realni v Gorici Ferdinandu Seidlu ob priliki njegove vpokojitve naslov vladnega svetnika. — Čestitamo!

Iz Maribora. Profesor verouka na višji gimnaziji dr. A. Medved je pomaknjen v 7. in profesor dr. Maks Haid na istem zavodu v 8. činovni razred.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj naznanja, da se učiteljsko zborovanje, ki se je nameravalo vršiti dne 1. julija 1915, preloži na poznejši čas. — V podporni sklad učiteljskih vojaških rodovin so v mesecu juniju 1915 darovale: šola pri Sv. Bolfenku 3 K in šola Ormož-okolica 1 K, torej skupaj 4 K.

Kranjske vesti.

FRAN LEVEC.

Profesor Makso Pirn'at objavlja v »Savi« ta podlistek, posvečen proslavi sedemdesetletnice rojstva dvornega svetnika Levca: »Gorenjska je dala slovenskemu narodu lepo število mož, ki so se proslavili kot pesniki, pisatelji in politiki. V prijazni Vrbi se je rodil France Prešeren, naš največji pesnik. V bližnji Zirovnici je zagledal luč sveta njegov prijatelj učejnjak Matija Čop, ki je govoril devetnajst jezikov. Pod strmim Storžcem je tekla pri Kračmanu na Beli zibelka Matiju Valjavcu, ki je zlagal čudovite pravljice in legende in navdušeno opeval lepoto Gorenjskega sveta. Starodavni Kranj nam je poklonil očeta Bleiweisa, zaslužnega urednika »Novic«. Z lepega sorškega polja je prišel naš odlični lirik Simon Jenko. Na gradu Brdu pri Podpeči se je rodil in deloval priznan naš pripovednik Janko Kernik, v sosednjih Kosezah pa stoji rojstni dom Janeza Vesela Koseskega, ki se je

proslavil s svojimi rodoljubnimi himnami. Šiškar je pesnik Valentin Vodnik, Ljubljancan pa nedosežni prirodopisec Erjavec. — Gorenjec je tudi tisti mož, ki je rojakom s spretnim peresom opisal življenje in delovanje naših domačinov: Vodnika, Prešerna, Copa, Koseskega, Valjavca, Erjavca, Bleiweisa, Jenka, ki je točno ocenil velike zasluge teh odličnjakov, mož, ki nam je vzgojil našega beletrista Kernika. Vsi ga poznamo, vsi ga spoštujemo in se ga z ljubeznijo spominjamo prav te dni (4. julija), ko nastopa sedemdeseto leto svojega življenja. Fran Levec je njegovo ime, zibel pa mu je tekla na prijazni Jezici pri Ljubljani. — Levec se je posebno proslavil z živopisi mož, ki smo jih pravkar omenili. Mikavno popisuje Levec njih življenje, vedno ve vplesti zanimive, značilne anekdote, duhovito presoja njih zasluge. Te živitopise preveva iskreno spoštovanje in resnično navdušenje, ki se ne hote polasti tudi bralca in ga pripravi do tega, da vzljubi te naše duševne velikane. Levec je med Slovenci populariziral slovestveno zgodovino. — Nekaj posebnega je Levčev slog. Prijetno, neprisljano mu teče beseda. Brez dvoma spada Levec med naše prve stiliste, kar je o priliki poudaril Ivan Cankar, sam mojster slovenskega slova. — Znamenite so izdaje slovenskih pisateljev in pesnikov, ki nam jih je oskrbel Levec s posebno spretnostjo. Izdal je Jurčičeve spise (11 zv.), Levstikov spise (5 zv.), Erjavčeve spise (2 zv.) in Valjavčeve poezije. Jezikovno je uredil Tavčarjeve spise. — Znan je Levčev Slovenski pravopis, s katerim je izkušal uvesti enotnost v slovensko pisanje. S pravopisom je zbudil naše mlajše in starejše slovničarje, da so se lotili pravopisnega vprašanja. — Deset let je urejeval »Ljubljanski Zvon«. Zbral je okrog lista vse tedanje priznane pisatelje in pesnike in nam vzgojil celo vrsto mlajših književnikov. Kernik je njegov učenec, Askere se je prav po njegovem nasvetu lotil slovenske epike in dosegel s svojimi baladami in romanami nenavadne uspehe. — Kot učitelj je znal Levec s svojo metodo in s prepričevalno besedo buditi v učencih ljubezen do materinsčine in spoštovanje do domače kulture. Zgodovinar Simon Rutar, pesnik Jožef Pagliaruzzi-Krilan, slovničar Karel Strekelj, pisatelj Ivan Cankar so imeli za učitelja slovensčine Levca in so baš od njega dobili mnogo duševne vzpodbude in praktičnih navodil. — Mnogo zaslug si je pridobil Levec kot dolgoletni odbornik in predsednik »Slovenske Matice« in »Muzzejskega društva«. — V osemdesetih in devetdesetih letih je stal Levec z nekaterimi drugimi nadarjenimi možmi v središču slovenskega kulturnega življenja. Treba je v roke vzeti le epohalno delo dr. Iv. Prijatelja »Janko Kernik«, pa se takoj uverimo, kako markantna osebnost je bil v tej dobi naš Levec. — Iskreno mu čestitamo kot ožjemu rojaku k sedemdesetletnici z željo, da nam ga Bog ohrani in pozivi še mnoga leta. In iz srca nas veseli, da ga je ob tej priliki bela Ljubljana odlikovala s častnim občanstvom. Zaslužil je to odliko, kakor malokdo.«

— Iz ljudskošolske službe. C. kr. okrajni šolski svet v Novem mestu je imenoval bivšo suplentnjo v Sp. Kartelevem Hedvigo Schweigerjevo za suplentnjo na mesto k vojakom odišlega učitelja Josipa Adolfa na ljudski šoli v Posterici. — C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku je na mesto obolele učiteljice Franciške Aleševe pridelil provizorično učiteljico Olgo Pleveljevo iz Čemšenika ljudski šoli v Peči. — C. kr. okrajni šolski svet ljubljanske okolice je poveril začasno vodstvo šole na Viču namesto obolelega nadučitelja Jerneja Ravnarja učitelju Franu Troštu.

— Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice je darovala »Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta« 50 K. Za to veliko-dušno darilo se blagi dobrotnici šolstva in učiteljstva najiskrenejše zahvaljuje odbor.

— Iz seje deželnega šolskega sveta dne 1. julija 1915. Upokojé se stalno: učiteljica Pavla Wölflingova v St. Vidu, Marija Majcen-Zagorjanova in Kiferle Iv., nadučitelj v Preski.

— Dijško podporno društvo »Domovina«. Vkljub izrednim in težavnim razmeram je vršila »Domovina« tudi letos svojo nalogo. Zaradi manjših dohodkov, a večje draginje je bilo letos število podpirancev manjše in se je delila le opoldanska hrana. Mnogo dijakov je odšlo med letom v vojake. Na članarini in podporah smo letos prejeli dosedaj 2525 K, od neimenovanega dobrotnika hranilno knjižico za 500 K in volilo predlansko leto umrlega štabnega zdravnika dr. Fr. Košmelja v znesku 1016 K 66 vin. Vsem dobrotnikom največja zahvala! Prosim jih, naj bi nas podpirali tudi v prihodnjem letu, ko